

КОРПОРАТИВНИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ФОНД (КІФ) – ІСІ, створений у формі АТ, яке діє на підставі статуту та регламенту і спеціально пристосоване для залучення коштів інвесторів через розповсюдження акцій і здійснення подальшого спільного інвестування таких коштів. Водночас це назва специфічної схеми зі спільного інвестування.

Елементами інвестиційної схеми КІФ є:

1. АТ – КІФ, особливостями якого як АТ є те, що воно: не може емітува-

ти цінні папери, крім акцій КІФ; формує т. зв. «початковий статутний капітал» за рахунок внесків засновників, що здійснюються виключно грошовими коштами у розмірі, не меншому ніж встановлений законом мінім. розмір статутного капіталу АТ, і лише згодом збільшує статутний капітал і здійснює додаткові емісії акцій, які придбають вже не засновники фонду, а сторонні інвестори; не може бути засноване юрид. особами, у статутному капіталі яких частка д-ви або органів місцевого самоврядування перевищує 25%; не може бути реорганізоване – воно припиняється виключно шляхом ліквідації; його органами управління є лише заг. збори акціонерів та наглядова рада, виконавчий орган не утворюється, причому вимоги щодо складу та компетенції наглядової ради, порядок скликання і проведення заг. зборів акціонерів відрізняються від вимог, установлених законом для звичайних АТ; разом зі статутом у АТ – КІФ діє затв. заг. зборами акціонерів регламент – особл. локальний документ фонду, що регулює специфічні питання спільного інвестування і містить інвестиційну декларацію, що визначає напрями та обмеження інвестиційної діяльності, а також ін. відомості щодо порядку інвестування.

Створення КІФ ініціюється його засновниками. Протягом 6 місяців після реєстрації фонду як юрид. особи – АТ він зобов'язаний зареєструвати свій регламент у Єдиному держ. реєстрі ІСІ. При цьому реєстрація регламенту КІФ і внесення його до Єдиного держ. реєстру ІСІ відбуваються одночасно з ре-

страцією звіту про перше розміщення його акцій серед засновників.

Через 6 місяців після реєстрації регламенту КІФ до нього починають застосовуватися вимоги зак-ва щодо складу і структури активів ІСІ. Отже, протягом цього строку фонд має розпочати і повністю налагодити інвестиційну діяльність.

Залучення коштів інвесторів у КІФ відбувається за рахунок емісії фондом акцій КІФ.

У класифікаціях цінних паперів акція КІФ посідає таке місце – це емісійний за видом, іменний за формою випуску, бездокументарний за формою існування і пайовий за групою цінний папір.

Попри принципову подібність, зак-во розглядає акції КІФ як самостійний і відмінний від акцій звичайних АТ вид цінних паперів.

На відміну від акцій АТ, акції КІФ можуть бути виключно простими; можуть надавати право на отримання дивідендів виключно у закритих КІФ, але не у відкритих або інтервальних (це означає, що, у відкритих та інтервальних КІФ інвестори отримують прибуток лише від перепродажу акцій фонду третім особам або від пред'явлення їх до викупу самому фонду); строк розміщення акцій відкритих та інтервальних КІФ не обмежується, а строк розміщення акцій закритого КІФ визначається регламентом і дата закінчення розміщення не може бути пізнішою, ніж 3 місяці до дня закінчення строку діяльності фонду, тобто строк розміщення акцій КІФ майже дорівнює строку діяльності самого фонду.

Це означає, що певна частка акцій КІФ тих емісій, які здійснюються після

внесення фонду до Єдиного держ. реєстру ІСІ (тобто всіх емісій, крім першої, за рахунок якої сформований початковий статутний капітал АТ – КІФ), може довго перебувати не викупленою (доки не знайдуться інвестори-покупці, які побажають стати акціонерами), а заявлений за рахунок додаткових емісій статутний капітал – несформованим.

Відповідно голосування і визначення кворуму на заг. зборах акціонерів КІФ провадиться виходячи не із заявленої у проспекті емісії кількості акцій фонду, а з кількості акцій, що перебували в обігу станом на 24 год за 3 робочих дні до дня проведення таких зборів.

КІФ можуть здійснювати як прив., так і публ. розміщення акцій, утім, венчурні КІФ здійснюють лише прив. розміщення, тоді як спеціалізовані – виключно публ., при цьому оплата акцій всіх КІФ, за винятком біржових, може здійснюватися тільки грошовими коштами.

2. Інвестори – учасники (фактично – акціонери) – це особи, які придбали акції КІФ. Для венчурних фондів встановлене обмеження – фіз. особи можуть бути їх інвесторами виключно за умови придбання акцій КІФ на суму не менше ніж 1500 мінім. заробітних плат. Також фіз. особа може бути учасником КІФ, що є кваліфікаційним ІСІ, за умови придбання акцій фонду на суму не менше ніж 100 мінім. заробітних плат. В усіх ін. випадках інвесторами можуть бути як фіз., так і юрид. особи.

Учасники КІФ не відповідають за зобов'язаннями фонду і несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю фонду, тільки в межах належних їм акцій

КІФ, крім учасників фондів, до складу активів яких входять більше 10% акцій банку або більше 50% корпоративних прав особи, яка є власником істотної участі у банку, які у такому разі відповідають за зобов'язаннями банку відповідно до закону. До учасників КІФ не можуть застосовуватися будь-які санкції, що обмежують їхні права, у разі вчинення протиправних дій фондом або ін. учасниками фонду, крім учасників КІФ, до складу активів яких входять більше 10% акцій банку або більше 50% корпоративних прав особи, яка є власником істотної участі у банку, до яких можуть застосовуватися санкції відповідно до закону, що регулює діяльність банків, унаслідок учинення протиправних дій КУА, що здійснює управління акціями банку від імені такого КІФ.

3. КУА виконує функції відсутнього у КІФ виконавчого органу, вона представляє КІФ як юрид. особу перед третіми особами, діє від імені фонду та в його інтересах, і, фактично, здійснює спільне інвестування коштів, залучених від інвесторів, у цінні папери, корпоративні права і нерухомість.

КУА залучається до інвестиційної схеми через підписання з КІФ договору на управління активами. Договір підписується головою наглядової ради і затверджується рішенням заг. зборів КІФ. Дія договору продовжується за рішенням заг. зборів акціонерів КІФ або його наглядової ради із наступним обов'язковим затвердженням рішення наглядової ради заг. зборами.

За свою діяльність з управління активами фонду КУА отримує грошову винагороду.

4. Зберігач активів КІФ зберігає як емітовані КІФ акції, так і його активи у вигляді цінних паперів, які обслуговуються депозитарною системою (тобто цінні папери, придбані за кошти інвесторів): КІФ, що здійснив публ. розміщення акцій, обов'язково залучає зберігача, яким має бути банк із кредитним рейтингом не нижче інвестиційного рівня, що визначений уповноваженим або визнаним міжнар. агентством за нац. рейтинговою шкалою. КІФ, який здійснював виключно прив. розміщення акцій, може не залучати зберігача, а якщо такий зберігач все ж таки буде залучений, це може бути не лише банк, а й будь-яка ін. депозитарна установа.

Ураховуючи те, що значну частину активів КІФ становлять, як правило, цінні папери, роль зберігача активів в інвестиційній схемі КІФ є дуже важливою. Крім звичайних депозитарних функцій, зберігач активів має здійснювати контроль за діяльністю КУА і один раз на квартал перевіряти правильність розрахунків вартості чистих активів фонду, виконаних КУА. Про результати перевірки зберігач доповідає наглядовій раді КІФ. Зберігач інформує НКЦПФРУ про будь-які дії КУА, що не відповідають проспекту емісії акцій КІФ або порушують його регламент і зак-во. Також зберігач активів надає згоду КУА на списання коштів з банківського рахунка КІФ.

Зберігач залучається до інвестиційної схеми через підписання з КІФ договору на надання послуг зі зберігання акцій КІФ і договору на надання послуг зі зберігання активів КІФ у вигляді цінних паперів, що підписуються головою

наглядової ради і затверджуються рішенням заг. зборів КІФ.

5. Незалежний оцінювач майна КІФ – це суб'єкт оціночної діяльності, який здійснює оцінку нерухомого майна у разі його придбання або відчуження КУА від імені КІФ у порядку, встановленому зак-вом про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність.

Незалежний оцінювач залучається до інвестиційної схеми через укладення договору з КУА. Такий договір затверджується заг. зборами КІФ.

6. Аудитор залучається щорічно КУА для перевірки і підтвердження правильності річної фін. звітності і встановлення відповідності даних звітності результатам діяльності з активами КІФ. Такий договір затверджується заг. зборами КІФ.

Фактично, аудитор, незалежний оцінювач і, найбільшою мірою, зберігач здійснюють контроль за діяльністю КУА. Тому щодо всіх зазначених осіб у фондах, крім венчурних, встановлюються обмеження, спрямовані на захист інвесторів від зловживань з боку КУА: зберігач, незалежний оцінювач і аудитор, КУА не можуть бути однією і тією самою особою, так само як і пов'язаними особами; представники КУА, торговців цінними паперами, які обслуговують КІФ, зберігача, аудитора, незалежного оцінювача майна, пов'язаних з ними осіб не можуть бути членами наглядової ради КІФ.

Договори, укладені КІФ з КУА, зберігачем, аудитором та незалежним оцінювачем, підлягають затвердженню заг. зборами акціонерів КІФ, які приймають також рішення про розірвання таких договорів.

Контроль за належним виконанням умов договорів з КУА, зберігачем, реєстратором, аудитором та незалежним оцінювачем його майна забезпечує наглядова рада КІФ.

Лит.: Смітюх А. В. Правові основи інвестиційної діяльності. К., 2013; Інститути спільного інвестування. Правове регулювання господарської діяльності із спільного інвестування / О. В. Гарагонич, Ю. М. Бисага, О. Ю. Кампі, Д. М. Белов. К., 2014; Кологойда О. В. Господарсько-правове регулювання фондових відносин в Україні. К., 2015.

А. В. Смітюх.